

عنوان مقاله:

بررسی شیوه های هنری فنا و بقا در دیوان سنایی

محل انتشار:

ششمین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 13

نویسندگان:

خدابخش اسداللهی - استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه محقق اردبیلی

محمد پورفاطمی چنذاب - کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه محقق اردبیلی

خلاصه مقاله:

سنایی بدون تردید شاعر بزرگ و عارفی است که اولین بار عرفان را به طور رسمی و در حد گسترده وارد شعر زبان فارسی کرد و اصطلاحات و تعبیرات عرفانی را با وجود محدودیت های زبانی در اشعار خود به گونه ای رواج داد که شاعران بزرگی نظیر عطار و مولانا تحت تاثیر وی قرار گرفتند؛ از این رو، این پژوهش بر آن است تا شیوه های هنری و شاعرانه اصطلاحات عرفانی فنا و بقا را در دیوان سنایی به روش تحلیلی توصیفی و بر پایه مطالعات کتابخانه ای مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. سنایی در به کارگیری دو اصطلاح فنا و بقا از شیوه های بیانی نظیر استعاره، تشبیه، کنایه، مجاز و نماد و نیز از آرایه های بدیعی همچون پارادوکس، تلمیح و ... با مهارت و استادی تمام استفاده می کند و با استفاده از زبان نمادین عرفانی و زبان آراسته شعری و با رویکردی معناگرایانه و ذوقی توانسته است مخاطبان خود را در تعلیم مراحل سیر و سلوک قانع سازد و حتی آن ها را اسیر و مغلوب سحر سخنان عارفانه خود کند. حاصل مطالعات بیانگر آن است که دقت در ابزارهای بیانی سنایی در به دست دادن تصاویر گوناگون هنری و شاعرانه از فنا و بقا نشان میدهد که بیشتر مباحث عرفانی سنایی به ویژه در باب فنا و بقا، از قرآن و حدیث برخاسته است. سنایی در دیوان خود در بیان اندیشه های فنا و بقا بیشتر از هنرهای ادبی استعاره، مجاز، نماد، کنایه تلمیح و تناقض استفاده کرده است. سنایی از تشبیهات حسی بیشتر استفاده کرده است. در دیوان او استعاره های غریب و نامانوس به چشم نمی خورد. در به کارگیری مجاز سعی دارد با علاقه های متفاوت اراده معنی کند. در بحث کنایه اغلب از ایما و کنایه قریب استفاده کرده است. در مبحث نماد، اغلب انبیای الهی نماد انسان های کامل هستند که با ترک تعلقات مادی از قید هوای نفس رسته اند و در حق تعالی بقا یافته اند. رسیدن به فناء فی الله از دیدگاه سنایی برای انسان خداجو و سالک راه حق از ضروریات سلوک است؛ همچنین حکیم اقلیم عشق، متنعم شدن در بارگاه فنا و بقا را در گرو ترک تعلقات و دلبستگیهای ناپایدار دنیوی می داند. سنایی معتقد است که سالک با ریاضت و تصفیه باطن و از همه مهمتر تصعید امیال، می تواند به وحدت وجودی برسد و حق تعالی را با دیده دل مشاهده کند.

کلمات کلیدی:

سنایی، عرفان، فتناء، بقا، شیوه های هنری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1279368>

